Beehazáa Ił Ch'ét'aah

[preamble]

Kót'éego Haz'aah: Baá akohwiindzingo éi ílígo adaanisiikéesgo nihiisílá. Áadóó aheelt'éego dóó bee nihá'ahoot'i'ígíí doo handit'áago. Bíla' ashdla'ii éi t'áá' áltsoni bée hóldzilgo beehwiidoo'aal t'áá níík'eh dóó aheelt'éego bee ahaanitsáhakeesgo éi bee ahihodíne'enah nahasdzaan bikáagí.

Kót'éego Haz'aah: Diné doo ílį́igo baa nitsahakeesgo adeesdee' éi biniinaa t'áá na'níle'dii ábi'dil'í. Biniinaa diné bini' dazlį́i' dóó nahasdzáán t'áá níít'éé bíla' bee hideeznáá ashdla'ii t'áá bíniik'eh hadeesdzih nízingo bee bá haz'ą́ą doo dóó yoodlą́nígíí dóó doo yináldzidgo dóó doo bini' si'ą́ągo t'áá ałtsoní ni'hookáá' dine'é aláahdi bee ba'akohwiidzin doo.

Kót'éego Haz'aah: Tsí'dó doo t'áágéédda bíla' ashdla'ii' ách'aa' hadeesdzih nizingo t'áadoo le'é bee bidiljishgo biniinaa éí bila' ashdla'ii t'áá altsoní bee baahoochi'go beehazáanii bá alyaa.

Kót'éego Haz'aah: Tsída aláahdi ach'jhol'í k'é wolyé hígíí dine ałaa at'éhígíí kéyah yee da'ahoota doo biniiyé.

Kót'éego Haz'aah: Bíla' ashdla'ii kéyah dahnidahaaz'áago yee da'ahótá'ígíí yik'éhgo deiyíhnííshígíí yee háádaashzííh bíla' ashdla'ii bee baa ákohwiiniidzinígíí binahji' bila' ashdla'ii ílíigo baanitsínáhoodeeskééz. Diné dóó sáanii t'áá ła'í nízínígo aheeltéego bá adahazl'i éé bina;hji' diné beeiina' náás nooséél dóó iiná yá'át'éehii néididooléelgo bá bicha' hwíidóone'.

Kót'éego Haz'aah: Kéyah yá nídaazínígíí yee ádáhadaasdzííh kodóó nídidoolyééł ahił nideiilnishgo kéyah nidahaz'áago yee do'ahóótą'ígíí bił náhásdzáán t'áá níít'éé bidine'é yee hodísin doo. Bíla' ashdla'ii bee baa hóch'į'ígíí doo t'áá bí bíni' k'ehgo hiinánánígíí.

Kót'éego Haz'aah: T'áá altsoní yaa akonídzin díí bee baa hóchi'ígíí dóó t'áá yíník'eh iináago áláah áníltsohgo baa nitsá'hákeesgo binahjji' baa ákohwiinidzinígíí bee ha'oodzííh.

K'ad Kót'e Áłah' Azlíí'ígíí Yee Ák'ihadaasdzíí

Díí nahasdzáán bee bá ha'adziih bíla' ashdla'ii bee baa hóchţ'ígíí bik'ehgo ó'ool'íiłdoo biniiyé, bíla' ashdlaa'ii t'áa ałtso bá áté dóó kéyah t'áa át'é sinilígíí bá'at'é, t'aałá'íjinízínígo dóó bíla ashdla'ii nináníl'áaji' ádííyólta' dooleeł díí ha'oodzii'ígíí. Bila' ashdlaa'ii áłahji' bini'nilíidoo dóó yee náásgóó anootiildoo. Áádóó bee ó'hoo'aahdoo nee'ni'ji' bee hodílzindoo díí bee'aahóchi'ígíí dóó yíník'ehgo bee náás 'iiná yidildoo díí kéyah haz'áadoo dóó tówónanígóó be holdzildoo t'áa altsohjigo dóó bik'eh 'ééhozin doo dóó dilyindoo naat'áanii kéyah yándaazínígíí bitahgo aadóó diné yił kééhat'íjnii yásizínígíí bił haz'áaji.

Łáa'ii Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Bila'ashda'ii t'áá altsoh yiník'ehgo bidizhchih dóó aheelt'eego ílíígo bee baahóchi'. Eíí hání' dóó hánítshakees hwiihdaasya' eíí binahjí' ahidinílnáhgo álíleek'ehgo k'é bee ahil niidlí.

Naaki Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Tsídí t'áá ájít'é beeháhaz'a' haahóchi'go dóó yiník'ehgo nijigháo kodóó bee hoo'a'ígíí bik'ehgo t'áadoo bee' ał'áa'át'éhégóó. Jó díí dóone'é idlínígíí, hakágí anoolninígíí, asdzání dóó diné ídlíhígíí dóó nihizaad áádóó nihe'oodla' áádóó nihiwááshindoon baa nitsiikeesígíí áádóó bee ndahsiidzinígíí, dóó nihikéyah dóó nihi'dizhchíihjí' bee nihaahóchi'.

Kodóó nasgóó doohaadeet'éégodah bee ahantsiikeesda doolééł nihiwááshindoon át'éhágíí dóó nihił haz'ánígíí doodaii' tówánáanígóó kéyah adahoot'éhígíí doodaii' kéyah nijigháádéé' azaáshíí t'áásahdii biłhazáandi, áádóó nanáła'bígó bikáá' kéhojit'íigo azháshíí doo t'áá bi adahnahat'áada ndi doodaií' t'ááhó ádahnahwiijit'áhígíí t'áábi'oh ndi.

Táá Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Tsídí t'áá ájít'é bee háhaz'á iiná'ázhdoolííłgo áádóó 'ałdó t'áá yiní k'ehgo hołdzilgo hołhaz'áadoo.

Díí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Ła'dah éí doo naalteeh'é dooleełda dóó dooháida yá naal a'í dooleeł da dóó doo naalteh'é adoolniiłgo doo bee haz'áada.

Ashdla' Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá heíída éí doo atídoolníilda áádóó 'aldó' doo t'áá na'níle'dii diné doo ídlíígo baa tsehodidookosda.

Hastáá Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Tsi'dí T'áá ájít'e há bee haaz'á haa'akowhiindzingo t'áá ałtsohji' bíla'ashdla'ii jílíjgo bee haz'áánii yeehas'á.

Tsosts'id Góne' Yisdzohígíí

Tsí'dí t'áá ájít'e ahejílt'é bee haz'aanii binahjí' dóó doo ho'doolch'ííh da dooleel aheelt'éego haahóchi' bee haz'áanii binahjí' t'áá ajiltsoh éí hak'ésti' haahóchi'go binahjí doo hodoolch'íí da díí doo bil adodzih da. Kwe'é bee ha'oodzíhígíí doo ooch'ííd habizhdiyool laal da.

Tseebíí Góne' Yisdzohígíí

Tsí'dí t'áá ájíltsoh bee háhaz'á t'áa doole'é há hasht'e doolníilgo wááshindoon áájí yá 'ééhósinígíí ákót'éego bee haz'áanii bee há'ahoot'í' yée bilaszihgo.

Náhást'éi Góne' Yisdzohígií

T'áá háida éi biniinaanii ádingo doo bi'didool tsoolda dóó doo yah'adoolt'eel da dóó doo ch'i dinóol cheel da.

Neeznáá Góne' Yisdzohígíí

T'áá ájíltsoh bee há'ahóót'í' t'áá aheel t'éego diné bináál há baahwinit'ítgo doo háájída ach'íhjí nilíígíí bináál éí há yaa nídáast'ítidgo yee nidahodoo'áál bee há ahoot'ígíí dóó bee hóholnígíí dóó ha'át'ííshíí awáalyahjí bee hak'ehást'ahígíí.

Ła' Ts'áadah Góne' Yisdzohígíí

Tsídí t'áá' ajiltsoh hak'ihodiit'ánígíí doo ajit'ílgo hanitsáhákees nléí bee hasáanii bee hahwinist'iin doo indah t'áá' aaníí' aájít'ílgo beehwééhozingo bee ach'aah hazhdoodzihígíí áltso ájíílaago.

T'áá háiidah doo t'áá'anííájít'íigo bee hak'iho doot'ah da doo ájít'íigo. T'áá doo ajiit'íigo bee hak'éhest'ahgo kéyah t'áá nahwiiz'áandéé' dóó tówonanidí bibeehazáanii k'izhníti' ho'di'níigo áhoodzaa yéedáá'. Áádóó ałdó' bee haz'áanii yee nihodoo'áalígíí doo biláahgo yee há ni'hodoo'áal da.

Naakits'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá héiida bił haz'ánígíí bá' áłchínííní dah bighan dah doo háii t'áaodah éií baa tíí'doodáaldah. T'áá ajiltsoh bee haz'áanii bik'ehgo bee háhóchí.

Taa'ts'adah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłtoh éí t'áá hozhnizingóó nijigháago dóó haghan azhoolííłgo bee há hazá.

T'áá ajiltsoh éí kéyah bii' hájinéehgo bee há hazá áádóó t'áá hohakéyah bíi' yah'aníjíneehgo aldó' beeháhazá.

Dííts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiltsoh náánalahjí kéyah biish dínóochéelgo doo atihodooníilgo bee há hazá.

Ákondi díí béehazáanígíí éí doo choidoo'ílł da awáalyahji naazt'i'ígíí bik'eezhoochééłgo. Áádóó áłdo' kéyah t'aasi'áándéé beheehazáanii biłiisihgo éí doo choii' doo'llda.

Ashdla'ts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiltsoh doone'é jílínígíí bee háhaz'á.

Héiídah éií dóone'é nilínígií doo bạah doot'jildah.

Hastaats'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Diné dóó sáanii neeyánígíí ádóone'é nilígíí dóó be'oodlą' eíí doo bich'áahgo adooyehgo báhazá. Alts'áájí aheelt'éego áhé'eskeh beehaz'áánii bik'ésti' áádóó ba'álchiní hoodooleelgo bee báhazá áádóó álts'á'ít'aashgo bee bá ahoot'į''.

Ahidii' aashígíí álts'aaji t'áábiniik'ehgo álhaadoot'ash.

Hooghan hazáádoo éí iiná hadahaazt'i' dinétahjí dóó beehazáanii baanchi'.

Tsosts'idts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájíltsoh kéyah t'áá adiighahágó hweehodooleelgo bee háhaz'á doodaii' díkwíjílt'éegodah kéyah dajóta'go beeháhaz'á.

Hęíídah éí t'áadoo biniinaanígó kéyah doo bighah doot'ááł dah.

Tseebííts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájíltsoh bee ba'ahóót'i' t'áá hó adahnahojit'áago dóó nitsijikeesgo dóó hwe'oodla' hólóogo díí bee há'ahoot'i'ígíí naanálahjí' hwe'oodla'ígíí bee'izhdidoo'gáalgo bee haz'á. Dinétahjí hwe'oodla'ígíí bee hwééhozín doo áádóó bee nazhnitin doo. Áádóó aldó' áájí bá hozhdísin doo.

Nahast'éíts'áadah Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájíltsoh t'áadoole'é baa ntsíjíkeesgo bee hazdoodzihgo bee háhaz'á. Díí baa ntsíjíkeesígíí éí héídah doo háni' iidoolíílda. Áádóó bikah nazhnitáago dóó nízhdiiláago bee hadeesdzih jinizingo béésh halne'é, naalkidídah doodaii' naaltsoos biyi'jí' bee hazdoodzihgo bee háhaz'á.

Naadíín Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájíltsoh alah nijídleehgo dóó álhildajidlíígo bee háhaz'á.

T'áá héidah éi doo iínízingo doo atah doolt'eeldah.

Naadiin Ła' Góne' Biyi' Yisdohígíí

T'áá ajiltsoh bee há'ahóót'í' hakéyah biwááshindoon atahjílíígo doodaii' naat'áanii ninádaji'nilgo.

T'áá ajiltsoh aheelt'éego há'ahóót'i' hakáh ana'áw'o' dooleel hakéyah bi'yi'di.

Diné áyisí beebóholnííh biwááshindoon yee yáhwiidool'aałígíí. Díí bee ho'a'ígíí bee hadoodzih dóó t'áá bá náhoo'aa góne' éi aná'á'ah dooleeł. Áádóó t'áá ałtsoh aheelt'éego ánída'ji'ah dooleel t'aadoo la' bil ííshjáná ájósiní áádóó t'aahójinízingo ánáji'ah doo.

Naadiin Naakí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłtsoh diné bitah jílínígíí bee há ahóót'í' bee haa'ahayáa dooleelígíí díí t'áá át'é kéyah dahsi'ánígíí doo nahasdzáán yee álkáh ánájahígíí bá bóhoneedzánígíí há'at'ííshíí bee hólonígíí yee adoolwol béeso dah, áádóó bee a'doonílígíí binahjí' yee ílíígo ádaantsíkees dooleel t'áá bi sizínígíí yee hádidoo'nííl.

Naadiin Táá' Góné Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłtsoh ndazhdoolnishgo bee hahaz'á, t'áá hó naanish jinízínígíí, t'áá hó naanish hoł yá'át'éehéígíí díí naanish adinígíí bits'ąą áhát'í.

T'áá ajiltsho t'áadoo ho'dool chi'ídí aheelt'éego hach'i'ní'iilyéedoo naanishígíí bííghahgo.

T'áá ajiltsoh ndajilnishígíí bee há ahoot'i beelt'eego hach'i' ni'iily'éego binahji' t'ááhó dóó há álchini yee hináadoo bilá' ashdla'ii bąąh ilinígí' át'áo áádóó bi'óhjinéelánígíí há biidoot'áál áhót'éédąą' diné bee bíkáh aná'áwo' adéé'.

T'áá ajiltsoh éí bee há ahóót'i' naanish yee da'ahóta'ígíí atah hazhdidooliilgo dóó bee atah jidoogháálgo t'ááhó jizinígíí bee adaa'áhojilyáa doo biniyé.

Naadiin Díí' Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiltsoh bee há ahóót'i' haazhdoolyihgo dóó níík'eh njigháadoo áádóó naanish ahee'iikeedígíí bee ha'hazáánígíí át'áo nijilnishdoo dóó la' ajídah doo na'anishgo bee hoo' aahgo t'áá biniyé hach'í' azláadooleel.

Naadiin Ashdla' Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ájiłtsoh bee há ahóot'i' bik'ehgo' iiná azhdoołíilígíí t'áá hó hats'íís yineelánígíí dóó ha'álchiní t'áá hoolta'go. Jó éí ch'iyáán lá, éé' lá, hooghan lá, dóó azee' ál'íljí bee aa'áháyánígíí lá dóó diné bee bíka'ánawo' déé áádóó bee há ahoot'i' háadidah naanish ásdiingo nát'áá bee aa' áháyánígíí t'áá hólóodoo, azháshíl dajitsaah ndi dóó hach'i'anáhoot'i' ndi, bił hijiináanii haa 'ádin silligoda áádóó sá jizhliligo doodaii' hwe'iina' bi'oh silligo t'áadoole'é bits'áádoo t'áá hó hwe'iina' doo bee hóhólnilh da silligo dah.

Amá jilígo dóó áłchíní jilígo bee há ahoot'i' haa' ahayą́qdoo áádóó háká ana'áwo'doo. Áłchíní t'áá ajiłtsoh bimá dóó bizhé'é aheeskéego bi'dizhchínígíí doodai bimá dóó bizhé'é doo aheeskéego bi'dzhchínígíí da t'áá ajiłtsoh éí dinétahgí haa hastihgo bee ák'i hozhdoodlítł.

Naadiin Hastaa Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłtsoh íízhdoołtahgo bee ha'ahoot'i'. Ałchíní t'óó ha' ałtáádoo t'áájiik'e 'íidoołtah. Ałchíní yázhí éí t'áá íyisí t'áá íídoołtah. Naanish bóhoo'aah baa da'ólta' dahólǫǫ doo áádóó hódahgo da'ołta'ígíí dahólǫǫ doo t'áá ałtsoníbá áádóó hodahgo óltaígíí ałdo' bizhneelá nígi át'áo iizhdoołtah.

Olta' éí hólóódoo bila' asdla'ii yee hadidoonílíji' áádóó yee bidziildoo binahjí' bee há adahazt'í'ígíí yá hodisin doo. Díí éí yee ak'i'diitáádoo bee ha'jólníídoo t'aa áltsojí' k'eh bijiníí doo náánála' dóone'é dóó óodlání danilinígíí. Díí binahjí t'éí yá kéyah álhii' sinilígíí t'áadoo iits'á'í alyil dandlíí doo.

Ámá dóó ázhé'é éí áltsé aláájí' bee bá ahoot'i' bá' álchíní yaa iidooltahígíí yee yáh hadoozih.

Naadiin Tsostsid Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłtsoh bee há'áhoot'i' t'áá hózhnizinjí' atah biłkeehojit'íinígíí bił iiná azhdoolííł, bina' ach'ąąh dóó łahdóó bee ázhdoolwoł bee naas bee idahwiidoo' áłígíí bee ák'ihwiizhdoodlííł

T'áá ajiltsoh bee há áhoot'i' doo álíínii dóó á'l'inígíí bee aa'áhyaago éí heishíí ilííshjání ííyiilaaígíí bizhi' bikáadoo.

Naadiin Tseebíí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłtsoh beehá áhoot'i' diné áłą́ą át'égo dóó nahasdzáán t'áá si'áándéé bibeehazą́ díí kwé'é bee ha'oodzí'ígíí t'áá át'é bee baa' ákohoniidzíí doo.

Naadiin Náhast'éí Góne' Biyi' Yisdzohígíí

T'áá ajiłtsoh biłkééhojit'ínígíí éí łahdóó naanish bee'aká azhdoolwoł t'áá hwozhnízíngo. Díí binahjí t'áá' hójizínígí bee hazhdidooniił.

Díí bee há ahóót'i'ígíí dóó t'áá hwozhnizinjí bee ndoo'nishgo éí t'áá ła'í jínítínígo bee hóholnííh beehaząąnii yee hasáníjí' át'ehígíí, éí binahji' baa 'ákóhwiindzin dóó dilzin, náánáła' bee bá áhoot'i'ígíí dóó t'áá binizinji' át'éhígíí, éí bik'ehgo áda' ada' alínígíí t'áa ałtsoní diné bá át'é.

Díí adahazt'i'ígíí dóó t'áániik'eh na'adáhígíí éí díí kéyah ałhii'sinílígíí binyé ályaa éí bibehazáánii doo bee al'aa' á'téedah dooleel.

Tádíín Góne' Biyi' Yisdzohígíí

Díí kwe'é ha' oodzi'ígíí éí heit'áo dah nááná ła' kéyah da si'áníígíí doodaíí' dahjookahígíí doodaii' ła'jizí éí doo heit'áo dah ha'oodzígíí jidoołchoolda.